

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valitsus
määrus
algtekst
RT I 1993, 51, 699

Õigusvastaselt võõrandatud vara eest kompensatsiooni määramise kord

(õ) 28.11.2008 10:30

Vabariigi Valitsuse 13. juuli 1993. a määrus nr 216

Õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse määramise ja kompenseerimise seaduse (RT I 1993, 30, 509) rakendamiseks Vabariigi Valitsus määrab:

1. Kinnitada "Õigusvastaselt võõrandatud vara eest kompensatsiooni määramise kord" (juurde lisatud).
2. Maa- ja linnavalitsustel moodustada ekspertkomisjonid kompenseeritava vara võõrandamisega seotud maksumuse määramiseks vastavalt õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse määramise ja kompenseerimise seaduse § 4 lõikele 2.

Peaminister M. LAAR
Minister L. HÄNNI
Riigisekretär Ü. KAEVATS

Kinnitatud
Vabariigi Valitsuse 13. juuli 1993. a
määrusega nr 216

I. ÜLDSÄTTED

1. Käesolev õigusvastaselt võõrandatud vara eest kompensatsiooni määramise kord (edaspidi - kompenseerimise kord) reguleerib vara kompenseerimist riigi poolt järgmiste seaduste alusel nende rakendamise tagamiseks:

- 1) omandireformi aluste seadus (RT 1991, 21, 257; 1991, 45, 565; 1992, 19, 275; 1992, 33, 420; 1993, 15, 253; 1993, 15, 254; 1993, 35, 545) (edaspidi - Alused);
- 2) maareformi seadus (RT 1991, 34, 426; 1992, 10, 145; 1993, 20, 354);
- 3) põllumajandusreformi seadus (RT 1992, 10, 143);
- 4) õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse määramise ja kompenseerimise seadus (RT 1993, 30, 509) (edaspidi - kompenseerimise seadus);
- 5) endiste korteriühingute liikmete korterite tagastamise ja kompenseerimise seadus (RT 1993, 35, 346).

2. Kompenseerimise korral on järgmised osad:

- 1) vara kompenseerimise menetluse alustamine;
- 2) vara võõrandamisega seotud maksumuse määramine;
- 3) kompensatsiooni määramine;
- 4) õigustatud subjektidele hüvitusväärtpaberite väljaandmine.

3. Vara kompenseerimise menetlust korraldavad ja kompenseerimist otsustavad kohaliku omavalitsuse täitevorganid.

4. Vara kompenseerimise menetlus kajastub õigusvastaselt võõrandatud vara toimikus, kuhu paigutatakse kõik vara tagastamise või kompenseerimise kohta esitatud, kogutud ja koostatud dokumendid ning vastuvõetud õigusaktid ja otsused. Pärast vara tagastamist või kompenseerimise korralduse andmist toimik lõpetatakse ja antakse alaliseks säilitamiseks üle maakonna- või linnaarhiivile.

5. Kui isik leiab, et kohaliku omavalitsuse täitevorgani korraldus vara kompenseerimise või sellest keeldumise kohta on ebaõige, on tal õigus taotleda täitevorganilt selle muutmist või tühistamist. Kui täitevorgan jätab korralduse muutmata või tühistamata, on isikul õigus pöörduda küsimuse lahendamiseks kohtusse.

6. Vara kompenseerimise menetlusega kaasnevad kulud kaetakse riigi- ja munitsipaalvara erastamisest kohalikule omavalitsusele jäävast rahast. Kui nimetatud rahast vara kompenseerimisega kaasnevate kulude katmiseks ei piisa, eraldatakse puuduv raha Vabariigi Valitsuse reservfondist. Vabariigi Valitsuse reservfondist raha eraldamise taotlused esitatakse valitsusele Rahandusministeeriumi kaudu. Taotluses peab olema näidatud kohalikule omavalitsusele vara erastamisest laekunud summa, selle raha senise kasutamise aruanne ja summa, mida taotletakse Vabariigi Valitsuse reservfondist, ning viide selle raha kasutamise kavale.

II. VARA KOMPENSEERIMISE MENETLUSE ALUSTAMINE

7. Vara kompenseerimise menetlust alustatakse siis, kui õigustatud subjekt taotleb vara kompenseerimist, kui vara on hävinud, kui vara vastavalt seadusele ei kuulu tagastamisele või kui seadus näeb ette ainult vara kompenseerimist.

8. Vara kompenseerimise menetluse alustamine seisneb seisukoha võtmises, et vara kuulub vastavalt seadusele riigi poolt kompenseerimisele, ning korralduse andmises asuda vara võõrandamisaege maksumuse ja kompensatsiooni suuruse määramisele.
9. Vara kompenseerimise menetluse alustamisel lähtutakse õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise maakonna- või linnakomisjoni otsusest, millega on tuvastatud vara võõrandamise õigusvastasus, vara koosseis ja õigusjärgne omanik ning määratud kindlaks õigustatud subjektid ja iga õigustatud subjekti mõtteline osa tagastamisele kuuluvas varas või määratavas kompensatsioonis. Maakonna- või linnakomisjon saadab õigusvastaselt võõrandatud vara toimiku koos komisjoni otsusega kohaliku omavalitsuse täitevorganile 10 päeva jooksul komisjoni otsuse vastuvõtmise päevast arvates.
10. Kui õigustatud subjekt soovib vara kompenseerimist, peab see olema sõnaselgelt ja ühemõtteliselt väljendatud tema kirjalikus avalduses. Kui avaldusest ei nähtu õigustatud subjekti ühemõttelise soov, et ta soovib vara kompenseerimist, ei ole täielikult näidatud kompenseeritava vara koosseis või puuduvad muud vajalikud andmed, tuleb õigustatud subjektilt võtta kirjalikult tema taotlust täpsustavad andmed.
11. Õigustatud subjekt võib oma soovi vara tagastamise või kompenseerimise kohta muuta kuni vara tagastamise või kompenseerimise otsuseni, teatades sellest kirjalikult kohaliku omavalitsuse täitevorganile.
12. Kui vara kompenseerimise avalduse tähtjaks esitanud isik suri pärast avalduse esitamise tähtaega, otsustatakse vara kompenseerimine tema poolt esitatud avalduse alusel. Avalduse esitanud isiku pärijatel on õigus taotleda kompensatsiooni pärimist tsiviilõiguse normide kohaselt.
13. Kui avalduse esitanud isik on surnud ja tema avalduses on taotletud nii vara tagastamist kui kompenseerimist, käsitletakse avaldust kui vara tagastamise avaldust. Juhul, kui vara ei ole võimalik tagastada, toimitakse käesoleva korra punkti 14 kohaselt.
14. Kui õigustatud subjekt on esitanud taotluse vara tagastamiseks, mis on hävinud või mis vastavalt Aluste paragrahvi 12 alusel tagastamisele ei kuulu, peab kohaliku omavalitsuse täitevorgan andma korralduse taotluse rahuldamata jätmise kohta, viidates Aluste paragrahvi 12 vastavatele lõigetele ja punktidele; maareformi seaduse paragrahvi 6 lõike 2 vastavatele punktidele või endiste korteriühingute liikmete korterite tagastamise ja kompenseerimise seaduse paragrahvi 4 lõikele 3. Nimetatud korraldus peab sisaldama ka kohaliku omavalitsuse täitevorgani otsuse kompenseerimise menetluse alustamise kohta.
15. Vara kompenseerimise menetlust alustatakse Aluste kohaselt õigusvastaselt võõrandatud vara suhtes, mis jäi tagastamata või kompenseerimata Eesti NSV Ministrite Nõukogu 20. veebruari 1989.a. määruse nr. 81 "Massirepressioonide läbi kannatanutele vara tagastamise ja kahjude hüvitamise korra kohta" (ENSV Teataja 1989, 10, 118; 1992, 11, 173) alusel, sõltumata sellest, kas vara kompenseerimise kohta oli maa- või linnavalitsus märgitud määruse alusel otsuse vastu võtnud või mitte.
16. Õigusvastaselt represseeritud ja rehabiliteeritud isikutele, kelle vara ei tagastatud ega kompenseeritud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 20. veebruari 1989.a. määruse nr. 81 alusel, kompenseeritakse kompenseerimise seaduse paragrahvi 12 alusel kuni 3000 krooni ulatuses ka see õigusvastaselt võõrandatud vara, mis Aluste paragrahvi 11 lõike 1 alusel ei ole omandireformi objektiks.
17. Vara kompenseerimise menetlust alustatakse Aluste paragrahvi 12 lõike 7 alusel, kui õigustatud subjekt, kelle vara on kohaliku omavalitsuse täitevorgani poolt määratud tagastamisele, ei võta mõjuva põhjuseta kehtestatud tähtaja jooksul vara vastu. Menetluse alustamise aluseks on sel juhul kohaliku omavalitsuse täitevorgani korraldus, millega õigustatud subjekt loetakse varast loobunuks.
- III. VARA VÕÕRANDAMISAEGSE MAKSUMUSE MÄÄRAMINE**
18. Vara võõrandamisaeagne maksumus määratakse kõikidel juhtudel, kui vara kuulub riigi poolt kompenseerimisele. Vara võõrandamisaeagne maksumus määratakse ka kompenseerimise seaduse paragrahvi 11 lõikes 2 näidatud juhul.
19. Kohaliku omavalitsuse täitevorgan määrab vastutava isiku, kellele pannakse vara võõrandamisaege maksumuse määramine. See isik määrab vara võõrandamisaege maksumuse esitatud dokumentide alusel kompenseerimise seaduse paragrahvi 3 sätete ning põllumajandusinventari võõrandamisaege maksumuse kompenseerimise seaduse paragrahvi 6 sätete kohaselt. Kui esitatud dokumentides esinevad erinevad maksumuse suurused, võetakse dokumentides esineva maksumuse suurim arväärtus.
20. Määratud isik koostab iga vara kohta võõrandamisaege maksumuse arvutamise dokumendi, milles on viited aluseks võetud dokumentidele ja muudele andmetele ning maksumuse määramise põhjendus. Määratud isik kirjutab koostatud dokumendile alla ning see pannakse õigusvastaselt võõrandatud vara toimikusse.
21. Vara võõrandamisaege maksumuse määramiseks kompenseerimise seaduse paragrahvi 4 kohaselt moodustab maa- või linnavalitsus kolmeliikmelised ekspertkomisjonid, arvestades vajadust määrata eri liiki vara maksumus (ehitised, tootmishoonete sisseseeded, laevad, põllumajandusinventar jm.). Maa- ja linnavalitsused teevad ekspertkomisjonide nimekirja ja koosseisu teatavaks kohaliku omavalitsuse täitevorganitele.
22. Kohaliku omavalitsuse täitevorganid määravad oma korraldusega vara võõrandamisaege maksumuse määramiseks ekspertiisi ning selle tegemiseks ekspertkomisjoni maa- või linnavalitsuse poolt moodustatud ekspertkomisjonide hulgast. Ekspertiisi tegemiseks sõlmitakse ekspertkomisjoni liikmetega leping.
23. Ekspertkomisjon koostab vara võõrandamisaege maksumuse määramise kohta ekspertiisiakti, milles peavad olema järgmised andmed: kohaliku omavalitsuse täitevorgani korralduse kuupäev ja number ekspertiisi määramise kohta, ekspertkomisjoni liikmete nimed ja allkirjad, ekspertiisi tegemise aeg ning akti koostamise kuupäev, õigusvastaselt võõrandatud vara toimiku number, vara nimetus ja vajaduse korral asukoht, vara üldiseloostus, vara suurus, koosseis ja kasutamiststarvet iseloomustavad näitajad, ekspertiisihinnangu aluseks võetud vara suurus, koosseis, kasutamiststarve ja muud näitajad ning vara võõrandamisaeagne maksumus ekspertiisihinnangu kohaselt.
24. Maa võõrandamisaege maksumuse määramist korraldab kohaliku omavalitsuse tellimisel kohalik maa-amet.
25. Maa võõrandamisaeagne maksumus määratakse maa hinna seaduse (RT 1992, 30, 398) alusel. Maksumuse määramise kohta koostatakse akt, mille vormi kinnitab Maa-amet.
26. Vara võõrandamisaeagne maksumus määratakse käibivates Eesti kroonides, milleks tehakse kompenseerimise seaduse paragrahvi 7 sätete kohaselt vajalikud ümberarvutused.

27. Õigustatud subjektidel on õigus anda vara võõrandamisaegset maksumust määravatele isikutele selgitusi ja esitada neile lisadokumente. Kõik täiendavalt esitatud dokumendid paigutatakse õigusvastaselt võõrandatud vara toimikusse.

28. Käesoleva korra punktide 18-24 kohaselt määratud vara võõrandamisaegse maksumuse kinnitab oma korraldusega kohaliku omavalitsuse täitevorgan. Kui täitevorgan ei nõustu määratud maksumusega, teeb ta maksumuse määranud isikule või ekspertkomisjonile ülesandeks läbi vaadata täitevorgani poolt esiletoodud mittendüstumise põhjused või annab maksumuse määramise teisele tema poolt määratud isikule või suunab asja teisele ekspertkomisjonile uue ekspertiisi tegemiseks.

29. Kui vara võõrandamisaegset maksumust ei ole võimalik kompenseerimise seaduse paragrahvide 3, 4 ja 6 kohaselt määrata, teatab kohaliku omavalitsuse täitevorgan sellest õigustatud subjektidele. Õigustatud subjektidel on õigus pöörduda vara võõrandamisaegse maksumuse määramiseks kohtusse.

IV. KOMPENSATSIOONI MÄÄRAMINE

30. Kompensatsiooni suuruse arvutamist korraldab ja kompensatsiooni määrab kohaliku omavalitsuse täitevorgan. Täitevorgan määrab isiku, kes teeb kompensatsiooni suuruse määramiseks vajalikud arvutused ja koostab kompensatsiooni määramise korralduse eelnõu. Selleks isikuks võib olla käesoleva korra punktis 19 märgitud isik. Vara võõrandamisaegse maksumuse kinnitamine ja kompensatsiooni määramine võib toimuda kohaliku omavalitsuse täitevorgani ühe ja sama korraldusega.

31. Kompensatsiooni suuruse määramise aluseks on vara võõrandamisaegne maksumus. Aktsiate ja osatähtede kompenseerimise ulatus määratakse kompenseerimise seaduse paragrahvi 13 sätete kohaselt. Õigusvastaselt represseeritud isikutele kompenseeritakse Aluste paragrahvi 13 lõikes 3 nimetatud vara kompenseerimise seaduse paragrahvi 12 sätete kohaselt.

32. Kompensatsiooni suurus määratakse käibivates Eesti kroonides, mille ulatuses antakse õigustatud subjektile nimeline ja pärandatav väärtpaber (edaspidi - hüvitusväärtpaber). Kompensatsiooni suurus määratakse kogu vara kohta ning kui on mitu õigustatud subjekti, määratakse ka igale õigustatud subjektile antava kompensatsiooni suurus.

33. Kohaliku omavalitsuse täitevorgani korralduses kompensatsiooni määramise kohta peavad olema järgmised andmed:

kohaliku omavalitsuse täitevorgani nimetus;

õigusvastaselt võõrandatud vara toimiku number;

õigustatud subjektide ees- ja perekonnanimi ja isikukood või isikukoodi puudumisel isiku sugu, sünniaeg ja aadress;

vara nimetus, mille eest kompensatsioon määrati;

vara võõrandamisaegne maksumus;

määratud kompensatsiooni suurus (mitme õigustatud subjekti puhul ka igale õigustatud subjektile määratud kompensatsiooni suurus);

märke, et kompensatsiooni ulatuses antakse õigustatud subjektile nimeline ja pärandatav väärtpaber.

34. Kohaliku omavalitsuse täitevorgani korraldus kompensatsiooni määramise kohta paigutatakse õigusvastaselt võõrandatud vara toimikusse, ärakiri korraldusest kompensatsiooni määramise kohta antakse igale õigustatud subjektile või tema volinikule allkirja vastu.

35. Kompensatsiooni korralduse ärakirja vastuvõtmisel esitab õigustatud subjekt või tema volinik kirjaliku avalduse selle kohta, millises pangaasutuses ta soovib avada erastamisväärtpaberi isikukonto.

36. Kohaliku omavalitsuse täitevorgan esitab õigustatud subjektide ja tagastatava ning kompenseeritava vara registrile vastavalt sellele registrile andmete esitamise korrale andmed õigustatud subjektide ja tagastatava ning kompenseeritava vara kohta, samuti õigustatud subjekti poolt näidatud pangaasutuse nimetuse.

V. HÜVITUSVÄÄRTPABERITE VÄLJAANDMINE

37. Punktis 36 märgitud õigustatud subjektide ja tagastatava ning kompenseeritava vara registrile esitatud andmete alusel avatakse õigustatud subjektidele nende poolt näidatud pangaasutustes erastamisväärtpaberite isikukontod vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud erikorrale.

VI. ÜHISTATUD VARA KOMPENSEERIMINE RIIGI POOLT

38. Aluste paragrahvi 14 lõike 3 punkti 3 alusel võivad ühistatud vara kompenseerimist riigi poolt taotleda ainult nende ühismajandite reformikomisjonid, kellel ei jätku vahendeid ühistatud vara kompenseerimiseks ja kes ei ole eraldanud vahendeid töösakuteks.

39. Põllumajandusreformi komisjonid esitavad taotlused riigi poolt ühistatud vara kompenseerimiseks Põllumajandusministeeriumile, kes kontrollib taotluste põhjendatust ja esitab põhjendatud taotlused Rahandusministeeriumile. Rahandusministeerium määrab riigi poolt antava kompensatsiooni suuruse iga reformikomisjoni kohta. Reformikomisjon arvutab riigi vahendite arvel õigustatud subjektidele määratavate kompensatsioonide suuruse ning esitab need kinnitamiseks kohaliku omavalitsuse täitevorganile. Kohaliku omavalitsuse täitevorgan kinnitab igale õigustatud subjektile riigi poolt antava kompensatsiooni suuruse punktis 33 nimetatud korraldusega.

Õiend

Akti metaandmetesse lisatud avaldamise andmed, parandatud vorming.